

Алла МЕЛЬНИК

д.е.н., професор, професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ТНЕУ

Олена КРИСОВАТА

головний спеціаліст відділу організаційно-аналітичної
діяльності, взаємодії з громадськістю та ЗМІ
Державної екологічної інспекції в Тернопільській області

МЕТОДОЛОГІЧНІ ТА ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВНИХ ОРГАНІВ В ПРОЦЕСІ РЕАЛІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПОЛІТИКИ

Результативність реалізації управлінських рішень загалом в сфері екологічної політики значною мірою залежить від рівня і якості комунікаційної взаємодії із стейкхолдерами.

Не зважаючи на низку досліджень з даної проблематики (М. Василик, Р.Дафт, Н. Драгомирецька, Т. Безверхнюк, Ю. Пігорев, Л. Приходченко, Е.Ставицький, А. Кохан та ін.), деякі проблеми її побудови не знайшли належного розв'язання як на методологічному так і на прикладному рівні.

Не сформовано єдиного підходу до визначення поняття «комунікація», фактично трактування його змісту розглядається у матеріально-технічному, соціально-культурному, економічному, інформаційному, управлінському значенні [1, с.50]. Р.Дафт трактує комунікацію – як «праця, у ході якої дві чи більше особи обмінюються та усвідомлюють інформацію, мета якої полягає в мотивуванні певної поведінки та впливі на нього» [2, с.800]. В.Козбаненко під комунікацією розуміє спілкування, передачу інформації від людини до людини, форму зв'язку [3, с.165].

На наше переконання, що зафіксовано в праці [4] «Комунікації в державних організаціях (державних органах) відображають не лише процес передачі інформації, але й сприйняття. Розуміння і її засвоєння [5, с.58]. Ця методологічна позиція є принциповою в сучасних умовах, оскільки по-перше, має місце перехід до поліцентричного характеру прийняття управлінських рішень; по-друге, як позитив, зростання вимог спільноти до дій влади в ряді сфер діяльності, зокрема екологічного захисту; по-третє, як негатив, невиконання багатьох рішень в силу різних причин і зокрема відсутності зворотного зв'язку і контролю.

Другою методологічною проблемою є підміна комунікації інформуванням, що зводить її процес до односторонності.

Дискусійною є проблема узгодженості формальних і неформальних комунікацій, які існують паралельно і в більшості випадків не забезпечують

синергетичного ефекту.

Методологічної оцінки вимагають проблеми імплементації в управлінській діяльності органів державної влади запитів громадянського суспільства.

Недостатньо розв'язаною залишається проблема імплементації модерної системи засобів комунікації.

Системна оцінка означених методологічних та організаційних проблем через діагностику роботи державних органів в сфері реалізації екологічної політики засвідчує ще одну важливу проблему – необхідність диверсифікації форм комунікативної взаємодії залежно від специфіки завдань, місії та функцій відповідної групи органів влади.

Обравши за емпіричну основу аналіз системи комунікативної взаємодії Державної екологічної інспекції в регіоні, зазначимо специфіку:

а) завдань – реалізація державної політики зі здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів на регіональному рівні;

б) функцій – узагальнення практики застосування завдань з відповідного законодавства; державний нагляд за місцевими органами влади за реалізацією ними делегованих повноважень, а також юридичними особами вимог законодавства про екологічну та радіаційну безпеку; про охорону земель, надр, раціональне використання вод, атмосферного повітря, лісів, об'єктів тваринного світу, щодо дозволів, квот, лімітів тощо;

в) цілей управлінської діяльності – надання пропозицій до законодавства; контроль дотримання природоохоронного законодавства; забезпечення відшкодування завданої природі шкоди; інформаційна пропаганда;

г) видів і форм комунікаційної взаємодії в зв'язку з широким спектром стейкхолдерів (судові інстанції, ДЕІ України, органи місцевого самоврядування, суб'єкти господарювання, ФОП, органи виконавчої влади, контролюючі органи, громадські організації);

д) внутрішніх і зовнішніх, вертикальних і горизонтальних комунікацій, що ставить питання про їх доцільність, ефективність, підстави частих перевірок.

Не зважаючи на багатоманітність форм комунікацій, в системі їх організації, зокрема щодо реалізації екологічної політики необхідно зазначити такі недоліки, що знижують результативність управління:

1) часте невиконання планів перевірок (зокрема в роботі Державної екологічної інспекції Тернопільської області в період 2017 р. – 2019 р. частка перевірених до запланованих суб'єктів господарювання становила відповідно

77%, 70%, 90%);

2) неможливість ілюстрації форс-мажорних обставин при сучасній системі статистичної звітності;

3) часта зміна структури та штатної чисельності, що спричиняє необхідності налагодження щоразу нової системи внутрішніх комунікацій;

4) недооцінка необхідності позитивного клімату у колективі задля високої результативності командної роботи;

5) суттєві відмінності у рівні володіння персональним комп'ютером працівників Інспекції, відсутність внутрішніх мережевих програм зв'язку, що має своїм наслідком недостатнє використання сучасних можливостей для збереження, обробки і передачі інформації, застарілість 60% наявної бази комп'ютерів, використання великого обсягу часу на «паперову» роботу;

6) низка проблем у комунікативній взаємодії досліджуваного органу влади із зовнішнім середовищем, пов'язана з відсутністю чіткого розмежування повноважень між владними суб'єктами, відмовою у наданні інформації, відсутністю в багатьох випадках зворотного зв'язку, відсутністю відпрацьованої схеми комунікацій для вирішення міжвідомчих завдань;

7) недовіра органів Держінспекції через відсутність дієвих електронних реєстрів природних ресурсів, застарілість матеріально-технічної і лабораторної бази, недостатній обсяг фінансування і низька заробітна плата, непрозора система прийняття рішень щодо порушників, що характерне для системи в Україні в цілому.

Реформування системи державного управління потребує формування більш ефективної системи комунікацій, що було визначено у 2016 р., зокрема: створення системи державних стратегічних комунікацій, реформування урядових комунікацій [5] (частково виконано); «використання інформаційно-комунікативних технологій для покращення ефективності системи державного управління, її прозорості та зручності [6].

Виходячи з виявлених недоліків в сфері комунікаційної взаємодії при реалізації екологічної політики та із зазначених стратегічних орієнтирів, вважаємо за доцільне зосередити управлінську діяльність з модернізації даної ділянки роботи в трьох основних напрямках:

1) удосконалення форм і способів взаємодії екологічних інспекцій з об'єктами управлінського впливу;

2) модернізація інформаційного забезпечення комунікацій в контексті імплементації електронного урядування;

3) удосконалення координації екологічних інспекцій з іншими суб'єктами управління в сфері комунікацій.

В контексті першого напрямку тезисно варто зазначити необхідність:

1) оптимізації обсягу контрольно-наглядових функцій і відповідно усунення подвійного навантаження на суб'єктів господарювання; 2) розширення практики застосування санкцій; 3) усунення недоліків, пов'язаних з неоперативністю контролю і недосконалістю системи відповідальності суб'єктів господарювання; 4) усунення загроз незавершеності реформування екологічного контролю; 5) відновлення системи здійснення моніторингу та перезавантаження її у новому форматі роботи екоінспекції; 6) імплементації практики автоматичного моніторингу на підприємствах з високим ризиком забруднення довкілля, забезпечивши вільний доступ громадян до його результатів. Суттєвих змін потребує порядок розрахунку заподіяної довкіллі шкоди, а також застосування бази неоподаткованого мінімуму доходів громадян, яка є незмінною з 1996 р., для обчислення розмірів штрафів. Водночас актуальним є законодавче врегулювання можливості оперативного виїзду інспекторів за фактом виявлення негативного впливу на довкілля, наповнення Реєстру забруднювачів, законодавча мотивація суб'єктів господарювання вкладати кошти в екологічну модернізацію виробництва.

Розв'язання проблем другого напрямку пов'язане з імплементацією електронного урядування, при якому єдиною допустимою формою юридично значимої комунікації органів влади стає система електронної взаємодії (СЕВ+ОВВ). Формально запровадження такої практики дає інструмент забезпечення органів влади оперативним комунікативним зв'язком. Однак воно в сфері реалізації екологічної політики зіштовхується з низьким рівнем технічної оснащеності, дублюванням інформації, відсутністю стандартів та несумісністю ресурсів, відсутністю коштів на технічний захист інформації тощо. Одним із варіантів розв'язання зазначених проблем могло б стати створення при Міністерстві інформаційної політики координаційного центру, який би забезпечував інтеграцію електронних інформаційних потоків від суб'єктів продукування електронної інформації загалом, та в сфері екології зокрема.

Усунення перепон, пов'язаних з комунікаційною взаємодією з органами виконавчої влади на місцевому рівні має відбуватися шляхом: 1) усунення неможливості встановлення осіб, які вчинили природоохоронні заходи; 2) налагодження зворотного зв'язку екоінспекцій з головними управліннями національної поліції в регіонах; 3) достатнього фінансового забезпечення адміністративних позовів; 4) імплементації процедур врегулювання комунікацій між службами, що відповідають за діяльність, пов'язану з природокористуванням; 5) надання інспекціям права відкритого доступу до відповідної інформації з відповідним закріпленням порядку доступу до їх реєстрів.

Отже, сфера міжвідомчих комунікацій в процесі реалізації екологічної політики вимагає системного регулювання.

Використані джерела

1. Кашкин В.Б. Введение в теорию коммуникации: Учеб.пособие. Воронеж: Изд-во ВГУ, 2000. 175 с.
2. Дафт Р. Менеджмент/ Р.Дафт,СПб.: Питер, 2001, 832 с.
3. Государственное управление: основы теории и организации: учеб./в 2 т./ Т.1/ Под ред.В.А.Козбаненко, Изд. 2-е, с.изм.4 доп. М.: «Статут»,2002, 366 с.
4. Мельник А.Ф. Менеджмент державних установ і організацій: навч.посіб./[А.Ф.Мельник, А.Ю.Васіна, Н.М.Кривокульська]/ За ред.А.Ф.Мельник. Київ: ВД «Професіонал», 2006, 464 с.
5. План діяльності Міністерства інформаційної політики України на 2016 рік, URL:mip.gov.ua/ documents/57.html.
6. Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки. URL:www.kmu.gov.ua/control/u.k/cardnpd?docid =249175778.

Петро МИКИТЮК

д. е. н., професор кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ТНЕУ

Степан КАРАБАНИК

к. е. н., викладач кафедри менеджменту,
публічного управління та персоналу ТНЕУ

ВПЛИВ ІНСТИТУЦІЙНИХ ТА ЕКОЛОГІЧНИХ ФАКТОРІВ НА РЕАЛІЗАЦІЮ ІНВЕСТИЦІЙНО-ІННОВАЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ

Незалежно від напрямку руху в бізнесі керівники будівельних організацій при наявності зацікавленості в розвитку компанії неминуче приходять до розуміння необхідності вдосконалення і розвитку методів управління інноваційними проєктами. Це сприяє формуванню ефективної корпоративної системи управління будівельними проєктами, адекватної умовам, що склалися на вітчизняному ринку будівельних послуг і враховує особливості і специфіку конкретного регіону. При цьому слід зазначити, що якщо на рівні відділів (ІТ-спрямованості), або окремих видів проєктів (наприклад, дослідження і розробки) методологія проєктного менеджменту застосовується в будівельній галузі дуже активно, то на рівні управління програмою і портфелем проєктів, визначення їх пріоритетів, балансування портфеля і т.д. теоретичних і практичних досліджень недостатньо.

У сфері житлового будівництва існують об'єктивні передумови для виникнення і функціонування саморегульованих організацій (СРО).

В даний час СРО в будівельній галузі здійснюють контроль тільки за